

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

ZPĚVNÍKY MARIE KRUŽÍKOVÉ A JEJICH VYUŽITÍ V MŠ
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Škubalová

Předškolní a mimoškolní pedagogika: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. et. Mgr. Ing. Veronika Růžičková, Ph.D.

Plzeň, 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2022

.....

vlastnoruční podpis

Chtěla bych poděkovat vedoucí bakalářské práce paní Mgr. et Mgr. Ing. Veronice Růžičkové, Ph. D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, trpělivost a rady, které mi v průběhu psaní poskytla. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině a kolegyním za podporu a trpělivost během psaní bakalářské práce.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 HISTORIE HUDEBNÍ VÝCHOVY S PŘIHLÉDNUTÍM K VÝVOJI ZPĚVNÍKŮ PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	4
2 HUDEBNÍ ČINNOSTI DÍTĚTE V MŠ	9
2.1 PĚVECKÉ ČINNOSTI	9
2.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI.....	9
2.3 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI.....	10
2.4 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI	10
3 HUDEBNÍ ČINNOSTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE DLE RVP	12
4 ROZVOJ PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	15
4.1 TVOŘENÍ HLASU-HLASOVÉ REJSTRÍKY	15
4.2 NEZPĚVÁCI.....	16
4.3 DĚTSKÝ HLAS.....	18
4.4 ZPĚV.....	19
4.4.1 Hlasová výchova	20
4.4.2 Výběr písňového materiálu	21
4.4.3 Kritéria pro vhodný výběr zpěvníků pro předškolní věk.....	23
4.4.4 Návik písňů.....	23
4.4.5 Držení těla	24
4.4.6 Dýchání	25
4.4.7 Artikulace, výslovnost.....	26
5 ZPĚVNÍKY MARIE KRUŽÍKOVÉ	27
5.1 MARIE KRUŽÍKOVÁ.....	27
5.2 ZPĚVNÍKY	28
6 VYUŽITÍ ZPĚVNÍKŮ MARIE KRUŽÍKOVÉ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	31
6.1 PÍSEŇ „PRÁZDNINY“	31
6.2 „PŘEDŠKOLÁCI“	33
6.3 „HOUBY“	33
6.4 „PRO JEŽÍŠKA“	34
6.5 „SLUNÍČKO“	35
6.6 „POMLÁZKA“	36
6.7 „MAMINCE“	37
6.8 MOTIVAČNÍ PÍSNĚ	38
7 AKTIVITY K VYBRANÝM PÍSNÍM.....	40
ZÁVĚR	47
RESUMÉ.....	48
SEZNAM LITERATURY	49
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	52
SEZNAM OBRÁZKŮ	53

SEZNAM ZKRATEK

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MŠ Mateřská škola

MK Marie Kružiková

Tzv. takzvaná

Atd. a tak dál

ÚVOD

Vzhledem k tomu, že je mně i mé rodině hudba velmi blízká, vybrala jsem si zadání pro svoji práci na katedře hudební výchovy a kultury.

Téma bakalářské práce, Zpěvníky Marie Kružíkové a jejich využití v MŠ, jsem zvolila, jelikož dílo této autorky není příliš známé. Cílem předkládané práce je seznámení se zpěvníky Marie Kružíkové a jejich uplatnění v praxi učitelky mateřské školy. Sama její zpěvníky hojně využívám a zařazuji je téměř do každého tématu při tvorbě integrovaných bloků v mateřské škole. Zpěvníky se v naší školce osvědčily i při sestavování besídek, různých příležitostných akcích školy či rozloučení s budoucími školáky. V těchto zpěvnících jsou písně, které jsou obsahově velmi pestré a pro práci s dětmi v mateřské škole vhodné i z hlediska hudebního. Písně jsou psány v jednoduchých tóninách, mají texty i melodie přiměřené věku dětí.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části je zpracováno pět hlavních témat týkajících se historie hudební výchovy v předškolním věku s přihlédnutím k vývoji zpěvníků, hudebních činností v mateřské škole dle RVP, hudebních činností a dovedností v MŠ, rozvoje pěveckých dovedností u dětí předškolního věku, které s tématem bakalářské práce úzce souvisí. Cílem této části je jednak ukotvit téma práce do historického rámce, jednak upozornit na vytváření správných pěveckých návyků u dětí a na budování jejich kladného vztahu k hudbě. Zde jsem kladla důraz na správný výběr písně, zpěvníků a pravidla nácvičku písní.

V praktické části jsem představila osobnost Marie Kružíkové a její dílo. Dále jsem se zaměřila na konkrétní písně, které zpívám s dětmi v mateřské škole v Dolní Bělé, kde jako učitelka pracuji. Vybrané písně jsem stručně rozebrala z hlediska hudebního a uvedla aktivity, v nichž jsem jednotlivé písně uplatnila. Cílem praktické části je tedy nejen seznámení se zpěvníky a vybranými písněmi, ale zejména jejich využití při práci s dětmi předškolního věku.

1 HISTORIE HUDEBNÍ VÝCHOVY S PŘIHLÉDNUTÍM K VÝVOJI ZPĚVNÍKŮ PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Tato kapitola je zaměřena na historii hudebního vývoje u dětí předškolního věku podle J. A. Komenského a hudební výchovu s inspirací v Jednotě bratrské. Dále se v této kapitole zmiňuji o zpěvnících vhodných pro předškolní vzdělávání.

Jan Amos Komenský ve své knize *Informatorium školy mateřské* označuje pláč jako první hudbu v životě člověka. Tvrdí, že pláč a křik je pro zdraví prospěšný, protože si tím dítě v prvním roce života procvičuje bránici a hrudní svalstvo. Ve druhém roce života začíná být hudba dítěti blízká a různé věci kolem něj, například zvonění, halekání, hraní na jednoduché nástroje zaujímají dětskou pozornost. Je dobré obklopovat dítě různými melodickými věcmi, které vedou k prohlubování hudebnosti. Ve třetím roce dítěte popisuje Komenský nutnost zpěvu a účasti dětí při modlitbách a bohoslužbách. Dítě při bohoslužbách vidí, ale především slyší zpívat celý sbor. Také doporučuje rodičům, kteří hrají na hudební nástroj, aby dítěti na něj hráli a tím podpořili větší zájem o hudbu. Ve čtvrtém roce je již dítě schopno zpívat a doporučuje se mu v tomto roce začít hrát na nějaký hudební nástroj. V pátém roce dítěte Komenský předpokládá, že každé dítě již zpívá a nabádá ke zpěvu dětí při bohoslužbách. Během šestého roku dítě zpívá naučené texty a klade důraz na zpěv dítěte během ranní a večerní modlitbě.

Závěr Komenský věnuje rodičům a pěstounům, kterým doporučuje zpívat s dětmi při jakékoliv volné chvíli a tím u nich rozvíjel zájem o hudbu. Dále tvrdí, že díky zpěvu písní se dětem procvičuje paměť a snadněji pochopí rytmus. Čím více se toho dítě naučí, tím oblíbenější se pro něj hudba stane. „*Čím víc toho uměti budou, tím se jim to víc líbiti bude, a boží chvála z úst nemluvnat se rozhojní. Blahoslavený dům, kdež se tato davidovská muzika slavně drží!*“¹. (Komenský, 1964, s. 29-30).

Jan Amos Komenský² navrhoval začlenění hudební výchovy, jako vyučovacího předmětu do všech typů škol. Historické kořeny hudebně výchovné formoval ve výchovném a vzdělávacím prostředí Jednoty bratrské, kde čerpal podněty o hudbě a hudební výchově a názory na ni. Základní princip Jednoty bratrské byl princip

¹ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964, s. 29-30.

² Jan Amos Komenský (28. 3. 1592-15. 11. 1670), myslitel, filosof, poslední biskup Jednoty bratrské, spisovatel, zakladatel moderní pedagogiky.

celoživotního vzdělávání všech bez rozdílu, který byl rozvíjen výchovou v rodině, vyučováním středního školství a budování základů vyššího školství. V bratrských sborech a bratrských školách byla pravidelně vyučována hudba a zpěv. Výuka hudby a zpěvu v Jednotě byla v době J. A. Komenského velmi vyspělá. Žáci poznávali písně z kancionálů, získávali nejnужnější dirigentské návyky, které pak využívali pro řízení pěveckých sborů a v neposlední řadě se učili zpívat ve sboru. Pro hudební výchovu byly v té době nejdůležitější kancionály, které Jednota bratrská pravidelně vydávala. Kancionály byly tvořeny soubory duchovních písní s verši, ve kterých se odrážel hluboký náboženský cit jednotlivce a vnitřní život bratrské obce. V ní měl velmi vysoké postavení jako pedagog a organizátor bratrského školství Jan Blahoslav.³

„Blahoslavův spis Muzika, který byl jediným uceleným a vědomě sepsaným pedagogickým návodem pro oblast hudby a zpěvu, hudební teorie i praxe včetně duchovního zpěvu. V Muzice se Blahoslav jeví jako přímý předchůdce Komenského v hudební pedagogice, především v teorii a praxi hudebního vyučování. Do vyučování hudbě se u obou, Blahoslava i Komenského, prolínají i obecnější zřetele pedagogické a didaktické. Je to např. požadavek výchovy v mateřském jazyce (řikanky, veršiky, rytmizovaná řeč doplněná pohybem a hudbou – zvláště ve škole mateřské), přirozená metoda v hudebním vyučování, v níž je hlavním činitelem princip názornosti (přednost mají smysly, smyslové poznání, příklad a názorné vyučování), vzdělanost v duchu křesťanské zbožnosti (nejvíce pěstována ve zpěvu duchovních písní) a vyučování dětí od nejútlejšího věku (soustavně, důkladně, v kázni a mravnosti).“⁴(Settari, 1991, s. 624).

V 19. stolení věnovali pozornost dětem významní čeští básníci a čeští hudební skladatelé jako K. J. Erben, J. Malát, Z. Fibich, J. J. Ryba, V. J. Novotný.

Karel Jaromír Erben⁵ vydal v roce 1864 sbírku Prostonárodní české písně a říkadla, která vznikla z ústní lidové slovesnosti. Ve sbírce nalezneme kapitoly s písněmi a říkadly pro děti, kapitoly vztahující se k pranostikám, svátkům či

³ Období před Janem Amosem Komenským.

⁴ SETTARI, Olga. *Jan Amos Komenský a hudební výchova*. Pedagogika, Časopis pro pedagogické vědy, ročník XLI, 1991, č. 5-6. s. 624. Dostupné z :<https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=10958>

⁵ Karel Jaromír Erben (1811-1870), byl český spisovatel, historik, básník a sběratel českých lidových písní a pohádek.

ročnímu období, dále písně a říkadla s milostnou tematikou, písně o řemeslech, náboženské písně či pohřební písně.

Nejdůležitější částí sbírky je pro tuto práci první kapitola nazvaná Věk dětský. Lze ji rozdělit na devět podkapitol. Nalezneme zde modlitby, ukolébavky a písně určené k probouzení dětí, říkadla a písně *Andělíčku, můj strážníčku, Hajej, můj andílku* nebo *Děťátko maly, jak jsi ospaly!* Dále pak hry pro malé děti, například *Kováříček* (Kovej, kovej kováříčku), *Vařiti kašičku* (Vařila myška kašičku), *Třepati ručkama* (Paci, peci, pacičky) nebo *Houpati dítě* (Houpy, houpy, kočka snědla kroupy). Další část obsahuje říkadla jako *První zoubky, Abeceda* (A-B-C-D, kočka přede) nebo *Cvičení výřečnosti*, zahrnující jazykolamy, dětské posměšky, vypravování (*Řípka* nebo *Povídám, povídám pohádku*) a dětské hádanky. Poslední podkapitoly se věnují říkadlům o zvířatech, dětským počítadlům a dětským hrám.⁶

Ve 20. století to byli téměř všichni čeští hudební skladatelé především V. Novák, J. Křička, J. Pauer, E. F. Burian, B. Martinů, V. Trojan, I. Hurník, J. Hanuš, P. Jurkovič, Z. Šesták a další. S přiblížením k populární hudbě přispěli například J. Malásek a v neposlední řadě J. Uhlíř s veselými texty Z. Svěráka, jiní s verši F. Hrubína, J. Žáčka či V. Provazníkové. Verše plné hravosti, dětského pohledu na svět většinou přímo vybízejí ke zhudebnění.⁷

*„Většina vyjmenovaných skladatelů a básníků jako autoři textů skládala písně a verše v řádu lidové písně. Státní pedagogické nakladatelství vydalo v roce 1986 bohatou sbírku písní pro nejmenší Malým zpěváčkům, v níž se vedle sebe šťastně potkávají písně lidové a písně soudobých skladatelů.“*⁸(Jurkovič, 2012, s. 43).

Je třeba dále zmínit další zpěvníky, které jsou vhodné pro děti předškolního věku a mladšího školního věku.

„Dětský zpěvník“

Tento zpěvník vydalo nakladatelství Editio Supraphon, Praha v roce 1971, který uspořádali M. Dikánová, I. Havlíček a D. Pazdírek. Jedná se o publikaci, rozdělenou na čtyři části. V první části najdeme rozpočítadla a říkadla k dětským hrám, která jsou dětem srozumitelná a snadno naučitelná. Druhá část obsahuje písně s rozsahem

⁶ ERBEN, Karel, Jaromír. Prostonárodní české písně a říkadla. Praha: 1864.

⁷ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012, 136 s. ISBN 978-80-7367-750-3.

⁸ TAMTÉŽ, s. 43.

od 3 tónů. Využívají přirozené intonace dětského hlasu, která se více rozvíjí. Ve třetí části jsou obsažené písně, které jsou svým obsahem a melodií vhodné pro hlasový vývoj dětí při nástupu do školy. Čtvrtá část zpěvníku obsahuje písně vhodné pro základní školy.⁹

„SLÁVA, jsi umělec!“

Publikace od I. Hurníka, kterou vydal PANTON, vydavatelství Českého hudebního fondu v Praze roku 1986. V této publikaci najdeme příběhy pro děti, doplněné ilustracemi od J. Palečka a písněmi vztahující se k danému příběhu. Písně zde obsažené jsou psány ve 2/4 či 4/4 taktu, většinou v C dur nebo F dur.¹⁰

„Zpěvníček pro nejmenší“

Tento zpěvník od E. Hradeckého vydalo v roce 1990 Editio Supraphon pro děti v mateřských školách. Obsahuje jednoduché klavírní doprovody a je využitelný i k doprovodům nástroji z Orffova instrumentáře. Z pravidla jsou zde psány písně ve 2/4, 3/4 a 4/4 taktu, většinou v tóninách C dur a D dur.¹¹

„Maličká su“

Sbírka písní „Maličká su“ od J. Stojana, která byla vydána v roce 1996 nakladatelstvím Jasto obsahuje 44 lidových písní a rozpočítadel. Je určena dětem mladšího předškolního věku. Písně jsou psány v tóninách, které vyhovují posazení dětského hlasu v rozsahu tercie až kvinty. Jednotlivé skladby jsou doplněny notovým záznamem a ilustrací, které pro zpěvník vytvořila S. Foretová.¹²

„Do-re-mi 1: Zpěvník pro předškoláčky“

Zpěvník Do-re-mi 1 od M. Liškové, vydaný v roce 2015 SPN v Praze, tvoří výběr známých písní (lidových i umělých) vhodných ke zpěvu v předškolním věku a mladším školním věku. Zpěvník obsahuje notové záznamy a příslušné ilustrace k písním. Je rozdělen tematicky podle ročních období, pak na ukolébavky, písně o zvířatech, o řemeslech a povolání, písně z pohádek, písně muzikantské, podle zvyků a tradic (Mikuláš, Vánoce, Masopust, Velikonoce) nebo jen tak pro radost. Ve zpěvníku najdeme také poznámky u jednotlivých písní, kde je doporučeno jejich

⁹ DIKÁNOVÁ, Marcela. HAVLÍČEK, Ilja. PAZDÍREK, Dušan. *Dětský zpěvník*. Praha: Editio Supraphon, 1971.

¹⁰ HURNÍK, Ilja. *Sláva, jsi umělec!* Praha: Panton, 1986.

¹¹ HRADECKÝ, Emil. *Zpěvníček pro nejmenší*. Praha: Editio Supraphon, 1990. ISBN 80-7058-123-9.

¹² STOJAN, Jaroslav. *Maličká su 1*. Přerov: Jasto, 1996.

pohybové vyjádření, pohybová hra, doprovod nástroji z Orffova instrumentáře či hrou na tělo.¹³

„U maminky: špalíček českých říkadel a pohádek“

Tato kniha je soubor českých a moravských lidových říkadel, her, písní, hádanek a pohádek pro děti od Karla Plicky a Františka Volfa, doplněné notovým zápisem a ilustracemi Josefa Lady.¹⁴

„Písniček“, „Písniček II.“, „Písniček III. Zpíváme si celý rok“, „Zpívání pro hladová ouška“, „Zpívání pro tenké hlásky“

Marie Kružíková, současná autorka pěti zpěvníků určených pro děti předškolního věku, vydala díla obsahující melodie a texty vztahující se k tématům, která jsou dnešním dětem velmi blízká. Téměř každý ve zpěvnících najde minimálně jednu oblíbenou píseň. M. Kružíkové a jejím písním bude věnována samostatná část v bakalářské práci.

Pro povzbuzení zájmu u dětí o zpěv je potřeba zvolit vhodný materiál (zpěvníky) s jasně členěnou hudební formou, snadno zapamatovatelnou melodií a s jednoduchým rytmem. Dále je potřebné podnětné prostředí vedoucí k hudbě (rodina, škola) a v neposlední řadě vhodná metodika.

¹³ LIŠKOVÁ, Marie. *Do-re-mi 1: Zpěvník pro předškoláčky*. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, 2015. ISBN 978-80-7235-554-9.

¹⁴ PLICKA, Karel a František VOLF. *U maminky: špalíček českých říkadel a pohádek*. Vydání v Euromedii druhé. Ilustroval Josef LADA. Praha: Euromedia Group, 2020. Pikola (Euromedia). ISBN 978-80-242-7060-9.

2 HUDEBNÍ ČINNOSTI DÍTĚTE V MŠ

V předškolním vzdělávání mají hudba a aktivity s hudbou spojené nezastupitelné místo a ovlivňují celkový vývoj dítěte. Hudební činnosti napomáhají k uvolnění psychického napětí, ke zklidnění dětí, dále navozují pozitivní atmosféru a slouží k relaxaci. Mezi základní hudební činnosti v MŠ zařazujeme **pěvecké činnosti, poslech zpěvu a hudby, hudebně pohybové činnosti a činnosti instrumentální.** Všechny tyto oblasti naplňují cíle ve všech pěti vzdělávacích oblastech.¹⁵

2.1 PĚVECKÉ ČINNOSTI

Zpěv je nejpřirozenější projev člověka, je velmi důležitý z fyzického a psychického vývoje. Děti v mateřské škole velmi rády zpívají a rády se učí nové písně. Zpíváním se u dětí rozvíjí kladný vztah ke kultuře a umění. Díky pěveckým činnostem dochází k podpoře paměti, pozornosti, představivosti a zvýšení sebevědomí. V této oblasti je kladný postoj učitele ke zpěvu a hudbě velmi důležitý, jelikož poslouží jako motivace dětí ke zpěvu. Dalším důležitým bodem je vhodný výběr písní, pro který je nutné znát úroveň hudebních schopností a dovedností dětí, zohlednit tak rozsah dětského hlasu, délku vybraných písní a obsah, který by měl být dětem blízký a snadno pochopitelný.¹⁶

Podle A. Tiché zlepšení čistoty zpěvu u dětí závisí na kvalitě hudebních dovedností a schopností. Proto je velmi důležité zaměřit se na rozvoj hudebního sluchu, hudební paměti a představivosti, počátků intonačních dovedností a tonálního cítění.¹⁷

2.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI

K rozvoji hudebního sluchu dochází u dítěte soustředěným vnímáním svého hlasu a podnětů přicházejících k němu z vnějšku. Podstatou hudebního sluchu je sluchově rozlišit jednotlivé vlastnosti tónů, kterými jsou: výška, délka, síla a barva. Při cvičení sluchové pozornosti nejprve zařazujeme hry na určení síly a délky tónu. Je třeba podpořit sluchové vnímání pohybem, zrakem a hmatem a také nápadným kontrastem

¹⁵ KUBECOVÁ, Markéta. PEHELOVÁ, Marcela. SLAVÍKOVÁ, Marie. RŮŽIČKOVÁ, Veronika. VÁŇOVÁ, Hana. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí.* Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-322-2. s. 39-43

¹⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání.* Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 24

¹⁷ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat. Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 49

(velmi slabě, velmi silně, dlouze, krátce), aby všichni měli šanci na úspěch (i jedinci pěvecky či hudebně zaostávající).¹⁸

Samostatný poslech je pro děti velmi obtížný, jelikož v předškolním věku jsou schopné udržet pozornost jen krátkou chvíli, proto je nutné poslechové činnosti spojit s pohybem, či výtvarnými činnostmi.

U nejmenších dětí je vhodné začít s rozlišením zvuků přírody, které děti velmi dobře znají a setkávají se s nimi (zpěv ptáků, zvuk deště, šum stromů). Ve starší skupině děti navazují na již známé zkušenosti a učí se rozlišit délku, sílu, tempo tónů. Ve skupině nejstarších dětí (věková kategorie 5-7 let) dbáme na přirozený zpěvní projev a jeho upevňování.¹⁹

2.3 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

Cílem hudebně pohybových činností je spojení hudby s pohybem, jednoduchým tanečním krokem, pohybovou improvizací či pohybovými hrami. Děti nejprve reagují spontánně dupáním, hopsáním, tleskáním, během, tím u nich dochází k rozvoji a zdokonalování koordinace pohybů a motoriky. Hudebně pohybové činnosti ovlivňují prostorové vnímání dětí, rytmické vnímání, ale také rozvíjí paměť a ovlivňují psychický stav dětí.²⁰

2.4 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

V mateřských školách jsou instrumentální činnosti procvičovány a rozvíjeny hrou na lehce ovladatelné nástroje. Tím se u dětí rozvíjí sluchové, rytmické a hudební citění a vnímání. Proto je velmi vhodné zařazovat mezi činnosti rytmizaci slov a říkadla za pomoci jednoduchých nástrojů či hrou na tělo. Hrou na hudební nástroj dítě rozvíjí tvořivost, představivost a fantazii.²¹

¹⁸ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat. Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 49

¹⁹ ZEZULA, Jiří. Janovská, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1987. s. 138

²⁰ KLIČKOVÁ, Marlen. *Využití instrumentálních činností s jednoduše ovladatelnými nástroji u dětí předškolního věku*. Plzeň: 2021, Bakalářská práce. Západočeská univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy a kultury, s. 7-11.

²¹ SEDLÁK, František. VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2. s. 289

Práce se zpěvníky je nejvíce používaná v pěveckých činnostech, proto je důležité dbát na správný výběr písní a to nejen z pohledu rozsahu písní, ale i podle náročnosti obsahu. Všechny hudební činnosti se řídí podle RVP PV.

3 HUDEBNÍ ČINNOSTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE DLE RVP

Rámcový vzdělávací program předškolního věku (dále jen RVP PV) je dokument, který specifikuje požadavky, pravidla a podmínky, jak má v České republice probíhat vzdělávání dětí v předškolním věku. RVP PV je dokument, který je pro všechny mateřské školy, které jsou zařazeny v síti škol a školských zařízení, závazný. Vzdělávací obsah je uspořádaný do pěti vzdělávacích oblastí.

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a jeho psychika
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

Hudební činnosti jsou obsaženy ve všech oblastech.²²

Dítě a jeho tělo

Tato oblast je zaměřena na fyzický i psychický vývoj, dbá se na správné držení těla, koordinaci pohybů. Zařazujeme dechová cvičení, správné držení těla, zpěv písní a hlasovou hygienu. Rozvíjíme motoriku pomocí hudebně pohybových her a hrou na tělo, zařazujeme také pohybovou improvizaci. V této oblasti zařazujeme poslech klidných hudebních ukázek, které slouží k relaxaci. Jemnou motoriku procvičujeme pomocí her na jednoduché hudební nástroje.

Dítě a jeho psychika

Pedagog se v této oblasti zaměřuje na duševní pohodu dítěte, podporuje jeho odolnost a zdatnost, dále se zaměřuje na rozvoj jazyka a řeči, citu i vůle, na jeho

²² Odborný článek: *Proměna hudební výchovy v RVP PV*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/468/PROMENA-HUDEBNI-VYCHOVY-V-RVP-PV.html>

poznávací procesy a funkce, na jeho sebevyjádření, sebepojetí a kreativitu. Tato oblast je dále rozdělena do tří podoblastí:

Jazyk a řeč. Do této oblasti je zařazen zpěv a přednes, sluchové a rytmické hry, hry na ozvěny, rozpočítadla, melodizace říkadel. Očekávané výstupy této podoblasti souvisejí se zapamatováním si krátkých jednoduchých textů a říkadel, ovládnutí dechu, rozvojem správné artikulace. Rozvíjíme také neverbální komunikaci pomocí poslechu skladby, při které zařadíme činnosti jako kreslení nebo malování. V neposlední řadě je také potřeba rozvoje rytmického cítění, jež procvičíme například hrou se slovy.

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace. Tato podoblast je zaměřena na paměť, představivost a tvořivost dětí. Proto zařazujeme činnosti jako naučení se textů písně, melodizace textů, taneční improvizaci, hry na ozvěnu, činnosti na rozvoj sluchové paměti. K rozvoji představivosti je využívána programní hudba²³.

Sebepojetí, city a vůle. Tato podoblast zahrnuje estetickou a citovou stránku, prožitky. Zpěvem a zařazením tanečních her dochází u dětí k rozvoji citů, empatie. Hrou na hudební nástroje dochází u dětí ke zvyšování sebevědomí. Emoční prožitky navozujeme u dětí během poslechu hudby.²⁴

Dítě a ten druhý

V této oblasti díky hudebním činnostem podporujeme dítě k utváření vztahů s druhým dítětem a dospělým. Hudba může sloužit jako prostředek k posílení, obohacení a upevnění vzájemné komunikace. Kromě zpěvu je vhodné zařazovat hry na ozvěnu, dramatizaci písní. Vhodné je využívat kolektivní spolupráci či práci ve dvojicích při hudebně-pohybových hrách.

Dítě a společnost

Tato oblast usiluje o uvedení dítěte do společnosti lidí, soužití s pravidly. Uvádí dítě do světa materiálních a duševních hodnot, pomáhá dítěti osvojit si návyky a

²³ Programní hudba je taková hudba, která vyjadřuje určitý děj, jev hudebními prostředky. Typický příklad programní hudby je vrcholné dílo B. Smetany cyklus symfonických básní *Má vlast*.

²⁴Odborný článek: *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH>

potřebné dovednosti. V této oblasti se dítě seznamuje s kulturními tradicemi a lidovými zvyky spojených s hudbou (například Vánoce, masopust, vynášení Morany), zahrnuje zpěv lidových písní, pohybovou improvizaci při poslechu hudby, lidové hry a tance.²⁵

Dítě a svět

Poslední oblast RVP je zaměřena na nejbližší okolí a vytvoření povědomí o celém světě, o životním prostředí a postoji k němu. Očekávané výstupy této oblasti jsou zaměřené na vnímání světa, kde vše má svůj řád a je pestré a různorodé. Hudební materiál je volen s přírodní tematikou. U pohybových činností je vycházeno z pohybové improvizace.²⁶

²⁵ RVP PV leden 2018. pdf, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013[cit. 03.02.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/45304/>

²⁶ HUBACZOVÁ, Zuzana. *Hudební činnosti s dvouletými a tříletými dětmi a jejich začlenění do programu výchovné práce v MŠ Týmákov*. Plzeň, 2020. Bakalářská práce. Západočeská univerzita Pedagogická fakulta Katedra hudební výchovy a kultury. s. 16.

4 ROZVOJ PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

4.1 TVOŘENÍ HLASU-HLASOVÉ REJSTRÍKY

Tato kapitola blíže vysvětluje, jak a kde se tvoří hlas a jaké hlasové rejstříky jednotlivé hlasy zapojují a využívají.

V knize „Učíme děti zpívat“ od Aleny Tiché²⁷ si autorka položila otázku odborníků, zda byla dříve mluva nebo zpěv. Podle nich byl hlasový orgán předurčen prvotně ke zpěvu, vezmeme-li v potaz první hlasové projevy dítěte jako křik, smích či výskání, které jsou zpěvu velmi blízké. Hlasivky jsou od přírody připraveny na větší rozsah a dynamiku, než je pro mluvu třeba. Hlasové ústrojí tvoří složitý svalový mechanismus a při zpěvu se mohou zapojit třemi způsoby.

1. Hrudní rejstřík (prsň hlas): Hlasivky při jeho tvoření pracují celou svojí hmotou a pracují samy. Hrudní rejstřík je typický nižší hlasovou polohou i pro oblast mluvního hlasu. Hlasová poloha tedy do e1. Hrudní hlas zní plně a vnímáme ho jako drsný až chraptivý hlas. Hlas, který je tvořený hrudním rejstříkem končí v e1 směrem nahoru, je omezen. Hlas rezonuje v hrudi, ale při tlaku dechu do hlasivek (hlasitém zpěvu) zůstává v krku.²⁸
2. Hlavový rejstřík (hlas): Hlasivky při tvorbě hlavového rejstříku kmitají pouze blanitými okraji, jsou napínány vnějším natahovačem a účastí vnějších hrtanových svalů. Pro tvorbu hlasového rejstříku je podmínkou uvolněný hrtan, jenž nesmí být ovlivňovaný chybným držením hlavy, neuvolněnou čelistí ani přemírou dechu. Tento hlas je typický svou vysokou hlasovou polohou, spojený s měkkými hlasovými začátky a prohloubeným výdechem do bránice. Při správném tvoření je známkou zdravého hlasu.²⁹

²⁷ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014, 152 s. ISBN 978-80-262-0648-4.

²⁸ TAMTÉŽ, s. 15-16.

²⁹TAMTÉŽ, s. 16.

3. Střední rejstřík (hlas): Střední rejstřík je typický pro vysokou a střední hlasovou polohu dětského a ženského hlasu, je spojený s měkkými hlasovými začátky a intenzivnější prací dechového svalstva. Tento hlas zní jasně a průrazně.³⁰

„Cílem pěveckého školení je vytvořit hlas bez hlasových zlomů s vyrovnanou hlasovou barvou v rámci celého rozsahu, tzv. smíšený hlas (voix mixte). Tuto hlasovou jednotu zajistí vyvážené spolupůsobení všech tří rejstříků, které se vzájemně prolínají.“³¹(Tichá, 2014, s. 15).

4. Smíšený hlas (voix mixte): Tento hlas je známkou zdravého a zvukově vyrovnaného hlasu, který se může volně pohybovat do hloubky i výšky v různé dynamické intenzitě bez nápadné změny hlasové barvy a zlomů. Při tvorbě smíšeného hlasu se uplatňují všechny tři rejstříky. Při lehkém a slabém zpěvu ve vyšších polohách převažuje hlavový rejstřík, při polohách nižších nebo při zesílení hlasu převažuje hrudní rejstřík. Ve smíšeném hlase závisí zapojení rejstříků také na projevu. Během dramatického projevu je zapojený hrudní rejstřík, naopak při citovém zase rejstřík hlavový.³²

„Proto velkou roli v uplatnění rejstříků sehrává představa kvality hlasu a obsah jeho sdělení, lehkost, vzdušnost a měkký začátek tónu na sebe vážou hlavový rejstřík; síla, vášeň naopak rejstřík hrudní; jas a světlost rejstřík střední.“³³(Tichá, 2014, s. 17).

4.2 NEZPĚVÁCI

Kapitola Nezpěváci popisuje, čím je způsobené, že děti zpívají málo nebo nezpívají vůbec a jak je možné v této oblasti zjednat nápravu.

Proč tak málo dětí dovede čistě zpívat? Malé děti pracují se svým hlasem intuitivně, neuvědomují si své nedostatky. Pozpěvují si jen tak z rozmaru, experimentují s hlasem pro zkrácení dlouhé chvíle či různými zvuky doprovázejí svoji hru. Důležité je věnovat těmto prvním pokusům o zpěv stejnou pozornost jako

³⁰ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014, 152 s. ISBN 978-80-262-0648-4.

³¹ TAMTÉŽ, s. 15.

³² TAMTÉŽ, s. 17.

³³ TAMTÉŽ, s. 17.

prvním pokusům o řeč. Nemá-li dítě možnost srovnávat svůj hlas a naslouchat slyšenému vzoru, zpěv se u něj nemůže rozvíjet.

Dle Aleny Tiché má každý dar zpívat, ale je potřeba nebránit přirozenému hlasovému projevu a hlas procvičovat v plném znění a rozsahu. S nápravou nezpěváků je potřeba začít již v předškolním období.

Příčinou toho, proč děti nezpívají, je zejména to, že dětem matky nezpívají nebo zpěv není podporován v rodinném prostředí. Pokusy o zpěv dítěte nejsou žádoucí. Výchova „tichého a hodného“ dítěte pak způsobí, že dítě nezpívá, a dokonce neumí ani zněle mluvit. Dechové, hrtanové a hlasivkové svaly jsou málo procvičované, a proto tím dochází k jejich ochabnutí a ztrátě výkonnosti.

Mezi další příčiny patří také chybné držení těla a malá fyzická zdatnost, které omezují dýchání. Děti používají pouze mělký svrchní dech se zvedáním ramen, protože nejsou schopny použít správný prohloubený dech, kterého lze uskutečnit pouze za přispění pružných mezižebních a zádočných svalů. Chybné držení těla ochromuje správné tvoření tónu, přispívá k tomu zejména oslabení vzpřímeného držení páteře a nedostatečná práce dechových svalů.

Další příčina, proč dítě nezpívá, je způsobena mluvou místo zpěvu a nízkou polohou mluvního hlasu. Pokud dítě nezpívá, nepochvíje vyšší hlasovou polohu, jeho hlas ztrácí lehkost, jas a nakonec schopnost tvorby vyšších tónů. Hlavový rejstřík, při kterém se chvějí jen blanité okraje hlasivek, je omezen. Pokud nedojde k včasné nápravě, poruší se původní jednota hlasu (vyvážené zapojení hlasového a hrudního rejstříku). Děti nemohou zpívat vyšší tóny a „bručí“, nebo v jejich zpěvu převládá mluva („mluvozpěv“).

V neposlední řadě je potřeba zmínit neodborné vedení v mateřské škole. Učitelé nechají děti zpívat příliš silně v nízké hlasové poloze písňe malého hlasového rozsahu. Děti nemají možnost procvičit vyšší tóny. Zpěv dětí se nemůže zlepšovat, nepochvíje-li se sluchová pozornost a hudební sluch.

Zlepšením zpěvního hlasu se zlepšuje a zkvalitní hlas mluvní.³⁴

³⁴ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 152

4.3 DĚTSKÝ HLAS

Prvním přirozeným znamením života dítěte bezprostředně po narození je křik. Křikem dítě upozorňuje, vyjadřuje pocity hladu, žízně, bolesti, volá po kontaktu s nejbližším světem. Prvotní křik se postupně mění v houkání, broukání, výskání, až po první slabiky. Všechny tyto projevy mají již zjevné hudební znaky a pozdější zpěv je pouze dalším přirozeným pokračováním.³⁵

Dítě po narození křičí měkkým hlasovým začátkem, kterým si chrání hlasové ústrojí. Dítě v tomto období pracuje s bránicí zcela přirozeně, je však nutné tuto vlastnost posilovat a udržovat, neboť při nedostatečném udržování a posilování mizí. Hlasové projevy malých dětí jsou velmi rozmanité.

Vývoj dětského hlasu od počátku souvisí s vývojem řeči. V předškolním věku je hlasová poloha u dívek stejná jako u chlapců. Pokud chceme s dětmi zpívat, je nutné respektovat rozsah hlasu a přizpůsobit mu výběr písní. Dítě v předškolním věku neumí hospodařit s dechem, jeho hlasivky se teprve vyvíjejí a svůj hlas v tomto věku přepíná a neodhadne sílu tvořeného tónu. Tříleté dítě má rozsah hlasu d¹-a¹, u čtyřletého dítěte se hlasový rozsah zvyšuje o půltón. Dítě mezi pátým až šestým rokem dosáhne hlasového rozsahu d¹-c², sedmileté dítě má pak hlasový rozsah celé oktávy. Při péči o dětský hlas je nutné mít na paměti, že dětský hlas je křehký a zranitelný. Je nutné, aby pedagog tuto skutečnost při práci s dětským hlasem respektoval a dbal na zásady hlasové hygieny, mezi které patří zpěv v čistém prostředí a ve vyvětrané místnosti, zpěv v přirozené hlasové poloze, zpěv v místnosti s dobrou akustikou, dodržování kratších pěveckých intervalů, dále pak ověřování hlasových možností dítěte. Tyto zásady platí pro děti i dospělé. Z hlediska hlasové hygieny je také důležité dopřát hlasivkám dostatečný hlasový odpočinek, který příznivě působí nejen na hlas zpěvní, ale i mluvní. Dlouhodobé používání hlasu v nepříznivých podmínkách může způsobit vznik hlasových poruch.³⁶ V poslední době se poruchy dětského hlasu vyskytují stále častěji, což zřejmě souvisí s dnešním způsobem života dětí. Správnou péčí by však bylo možné většinu těchto poruch zabránit. V případě nedostatečné pozornosti mohou hlasové poruchy zanechat velmi vážné následky. Ty nemusí představovat pouze estetickou závadu, ale mohou

³⁵ JURKOVIČ, Pavel. KORBEL, Václav. *Nové informatorium (školy mateřské)*. Brno: Moravské hudební nakladatelství, 1992. s. 32

³⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 31-33.

ovlivnit začlenění jedince do společnosti. Hlas je základním prostředkem k dorozumívání a pro mnohé také hlavním nástrojem pro výkon jejich profese. Proto je velmi důležité o svůj hlas pečovat a chránit jej.

4.4 ZPĚV

„Zpěv je přirozeným lidským projevem stejně jako řeč. V MŠ by měl být doménou veškerých hudebních činností. Z hudebního hlediska slouží zpěv k celkovému rozvoji muzikálnosti dětí.“³⁷ (Lišková, 2006, s. 21).

V současnosti se přirozená potřeba zpívat v rodinách vytrácí. Převládají jiné priority a zájmy, místo zpěvu matky dítě přijímá hudbu pasivně, pouze jako zvukovou kulisu. Zpěv rodičů, konkrétně matky, je pro dítě nenahraditelný. Dítě je pak citově ochuzováno. Díky zpěvní absenci můžeme pozorovat mnoho negativních, a to nejen psychického, ale i fyzického vývoje dítěte. Při zpěvu dochází k prohlubování dýchání, které masíruje vnitřní orgány a má pozitivní vliv i na trávení. Prohloubené dýchání také vede k lepšímu prokrvení a okysličování organismu. Zpěv se také využívá k léčbě koktavosti a celkově zlepšuje kvalitu řeči. Dále napomáhá ke zmírnění vnitřního napětí, zklidňuje hyperaktivní děti a zlepšuje soustředění. Zpěv umožňuje překonávat komunikační bariéry, učí děti spolupráci a toleranci, podporuje sebevědomí dětí a rozvíjí u nich sociální citění. Díky zpěvu je procvičována pozornost, paměť, přirozená tvůrčí aktivita a rozvíjí se představivost.³⁸

„Pro vývoj dětí je zpěv nepostradatelnou součástí každodenního života v MŠ. Učí děti rozdávat radost nejen sobě, ale i druhým.“³⁹ (Lišková, 2006, s. 21).

Při zpěvu je důležité myslet na všechny prvky hlasové techniky, na správné žeborně brániční dýchání, čistou intonaci, dynamiku i správnou výslovnost. V neposlední řadě je velmi důležité zvolit odpovídající intenzitu skladeb (písní) a náležitý pěvecký výraz odpovídající věku dítěte.

³⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 21

³⁸ Tamtéž, s. 21

³⁹ Tamtéž

4.4.1 HLASOVÁ VÝCHOVA

Jak je již výše uvedeno, hlasová výchova začíná v rodině. „*K osvojování pěveckých dovedností dochází zpočátku pouze nápodobou. Matka nebo učitelka v mateřské škole jsou tedy prvním nenahraditelným příkladem pro dítě.*“⁴⁰(Zezula, Strnadová, 1988, s. 8).

U dětí předškolního věku lze jen těžko hovořit o pěveckém umění, i když právě zde je odborná péče o hlas nezanedbatelným předpokladem dalšího zdravého vývoje.

Hlasový projev zejména učitelky v MŠ by měl být vzorem pro děti. Měl by být intonačně čistý, tvořen lehce s měkkým nasazením. Učitelka by dále měla správně artikulovat, mít správný přednes písně a citový výraz, správně dýchat, protože dítě opakuje vše, co vidí a slyší.⁴¹

Hlasová výchova napomáhá nápravě nezpěvnosti, má vliv na čistotu zpěvu, ale hlavně učí děti správným pěveckým dovednostem, vede k rozvoji dětského hlasu a v neposlední řadě ho chrání před jeho poškozením. Při hlasovém cvičení je velmi dobré zařazovat hry s hlasem s pohybovou motivací. Při hře dítě objevuje samo sebe a své hlasové možnosti, díky hře samo dojde k poznatku, jak správně uvolnit čelist, jak správně držet hlavu, jak tvořit tón, jak se nadechnout, jak správně stát. Díky hrám je odstraněno přepětí psychiky a těla, posílí se dechové funkce a správné držení těla, dojde k odstranění ztuhlosti dolní čelisti a jazyka, dále se uvolní hrdlo, zlepší se výslovnost souhlásek a celková práce mluvidel, dojde k navozování hlavové rezonance a hlavového tónu, vyrovná se barevné znění samohlásek (vokálů) a dojde k rozšiřování a barevnému vyrovnávání hlasového rozsahu.⁴²

„*Nejlepší motivací je pro děti krásně a s chutí zazpívaná písnička. Jedině ta píseň, která je zazpívána se zaujetím a emocionálním nábojem, dokáže děti strhnout natolik, že mají chuť zazpívat si společně s námi. Vždy záleží na přístupu a podání učitelky.*“⁴³(Lišková, 2006, s. 22).

⁴⁰ ZEZULA, Jiří. STRNADOVÁ, Karla. *Hudební výchova v mateřské škole (dílní metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy)*. Praha: Naše vojsko, n. p. 1988. s. 8

⁴¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 28

⁴² TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 74

⁴³ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 22

Děti předškolního věku většinou netrpí ostychem a trémou, chovají se naprosto bezprostředně a bez zábran. Teprve během dospívání se objevují první symptomy trémy. Děti začínají pociťovat zodpovědnost za svůj výkon, mají strach z nezdaru a posměchu okolí. Nejúčinnějším prostředkem, jak tento pocit omezit, či se ho úplně zbavit je vystupovat na veřejnosti co možná nejčastěji. Dítě si postupně zvykne na pozornost ostatních a jeho vystupování se stane uvolněnější. Velmi důležitá je morální podpora a citlivý přístup učitele a okolí.

4.4.2 VÝBĚR PÍSNŮVÉHO MATERIÁLU

Při výběru písňového materiálu se řídíme rytmickou strukturou písně, hudební formou a obsahem písně, dále pak melodickou obtížností písně a tónovým rozsahem písně. U výběru písňového materiálu vycházíme hlavně z hudebních a pěveckých schopností dítěte.⁴⁴

1) Tónový rozsah

Tónový rozsah je závislý na pěveckých zkušenostech dítěte a fyziologických možnostech. Volíme zpěv písní ve dvou či třítónovém rozsahu, tedy začínáme se zpěvem písní říkadlového charakteru. Uplatňujeme princip opakování, který je nezbytný pro pěvecký rozvoj. Repertoár by neměl přesáhnout rozsah kvinty. Písničky v rozmezí septimy a oktávy patří k náročnějším písním.⁴⁵

2) Rytmická obtížnost

U začátečníků volíme písně s rytmem, který se stále opakuje a rytmem bez rytmických složitostí. Mezi jednodušší písně řadíme písně ve dvoudobém taktu. Písně se složitějším rytmem a proměnlivými takty jsou určeny vyspělým zpěvákům.

3) Melodická obtížnost

Základem melodiky jsou stupnicové chody a obměny durového kvintakordu. Pro dítě je jednodušší zpěv písně, ve které převažuje sestupná melodie. Písně s taktovými postupy patří k intonačně náročnějším. Děti v těchto písních

⁴⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 23

⁴⁵ Tamtéž, s. 24

těžko sluchově odlišují malé intervalové vzdálenosti. Mollové písně patří mezi písně melodicky obtížnější.

4) Hudební forma

„Hudební forma souvisí s délkou písně. Nejjednodušší jsou písně v tzv. malé písňové formě jednodílné (např. Halí, belí). Vhodné jsou pak písničky s jasnou formou, ve kterých je melodie členěna na tzv. předvětí a závětí (hudební otázka a hudební odpověď). Obě tyto části jsou stejně dlouhé, mají stejný počet taktů. Pravidelné členění slouží k lepšímu zapamatování písně. Písně rozměrnější, většinou jde o písně umělé, jsou obtížnější a pro mnohé děti svou interpretací nedostupné. Nemají pravidelně členěnou melodiku, obsahují více melodických prvků, takže jsou pro děti těžko zapamatovatelné.“⁴⁶(Lišková, 2006, s. 24).

5) Obsah písně

Obsah písně by měl být dítěti blízký, mělo by obsahu písně rozumět. Podle M. Liškové⁴⁷ mají lidové písně vhodné náměty. Obsahují ale zastaralá slova, kterým dnešní malé děti nerozumí, a je potřeba jim obsahy písní názorně vysvětlit. Umělé písně nejsou přímo určeny k interpretaci dětem předškolního věku, proto je nutné jejich výběru věnovat patřičnou pozornost.

Obliba zpěvu u dětí závisí hlavně na přístupu, podání a interpretaci učitelky. Jestliže učitelka nemá pozitivní vztah ke zpěvu, dítě to vycítí a zpěv písní se pro něj stane nutnou povinností. Při výběru písní je potřeba volit písně s jednoduchým rytmem, snadno zapamatovatelnou melodií a jasně členěnou hudební formou. Populární písně nejsou pro děti vhodné, mají velký hlasový rozsah, složitý rytmus, složitý a dlouhý obsah. Při nevhodném výběru písní může dojít k poškození hlasivek, jelikož dětské hlasivky nejsou připraveny na melodie s velkým hlasovým rozsahem a obtížnou rytmickou strukturu písní. Dalším důsledkem bývá deklamace textu namísto zpěvu, vymyšlení vlastní univerzální melodie, kolísání v různých tóninách, falešný a nepřesný zpěv, dítě spíše křičí, což může způsobit nedomykavost hlasivek.⁴⁸

⁴⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 24

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ Tamtéž, s. 25

4.4.3 KRITÉRIA PRO VHODNÝ VÝBĚR ZPĚVNÍKŮ PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Zpěvníky pro děti předškolního věku by měly obsahovat písně (lidové i umělé), které by měly splňovat určitá kritéria, aby při jejich zpěvu nedocházelo k neúměrné námaze dětského hlasu a písně byly lehce osvojitelné. K využití dětského hlasu je zapotřebí volit písně s nižším rozsahem, než je průměrný pěvecký rozsah ve třídě. Zajistíme tím, že zpěv písně nebude příliš náročný a bude využit ke skutečnému zpěvu.

Při výběru zpěvního materiálu vycházíme z hudebních schopností a pěveckých dovedností dětí.

4.4.4 NÁCVIK PÍSNĚ

Kapitola Nácvič písně a kapitoly na ni navazující popisují, jak s dětmi danou píseň nacvičit a jaké podmínky je během nácvičování nutné dodržet.

V MŠ je nácvič písně prováděn napodobou. Nacvičovanou píseň zpíváme několikrát za sebou. Děti, které jsou hudebně rozvinutější, se zpěvem připojí dříve, ty méně hudebně rozvinuté později. Melodicky nebo rytmicky obtížné části písně nacvičíme formou hry na ozvěnu. Opakující se hudební fráze musí mít svoji logiku, nesmí být příliš dlouhá ani krátká. Učit děti text písně odděleně od melodie jako říkanku je zásadní chybou, protože text napomáhá dětem k zapamatování melodie.⁴⁹

Opora o zpěvní hlas učitelky je pro děti nejdůležitější při nácvičování písní. Samostatný zpěv učitelky je pro děti mnohem důležitější než hra na hudební nástroj. Děti snadněji zpěv učitelky napodobují a vnímají ho lépe. Pro děti má velký význam spojení zpěvu s pohybem. Zpěv písně doprovázíme např. hrou na tělo či různými jednoduchými tanečními kroky. K nacvičeným písním se často vracíme a nezapomínáme na jejich opakování i v pozdějším období. Zpěv písní využíváme v běžném životě MŠ, nesoustředíme se pouze na nácvičování vystoupení k určitým příležitostem.

Při nácvičování písně vzbudíme zájem dětí o novou píseň. Jako pomůcky můžeme zvolit např. pohádku, maňásku či píseň s podobným námětem, kterou již děti znají.

⁴⁹LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 28

Poté seznámíme děti s písni kvalitní interpretací učitelkou. Dále vysvětlíme neznámá a nejasná slova. Provedeme nácvik těžších míst v nové písni a přistoupíme k vlastnímu nácviku písně. Melodii a text nacvičujeme současně. Zpěv přináší uspokojení a radost, proto během nácviku dbáme na klidnou a příjemnou atmosféru.⁵⁰

Nejprve je však nutné zjistit pěvecký rozsah dítěte, na jehož základě sjednotíme zpěvní polohu všech dětí. Sjednocení hlasové polohy není jednoduché. Je vhodnější volit zpěv v menší skupině a vyhnout se tak příliš hlasitému zpěvu dětí, které se neslyší a nemohou se o dobrého zpěváka opřít. Dětem neustále opakujeme, aby při zpěvu nekřičely a tím šetřily své hlasivky. „*Vybíráme zejména říkadlové popěvky a jednoduché písně, které postupně transponujeme do vyšších poloh. Ke sjednocení zpěvní polohy vede i jednoduchá melodizace slov, vět, říkadel či pranostik.*“⁵¹(Lišková, 2006, s. 32).

Děti si při zpěvu ve vyšších polohách šetří své hlasivky, proto je zpěv v takových polohách pro ně vhodný. Ve vyšších polohách dojde k rozkmitání okraje hlasivek a rezonanci hlavové dutiny, tím vzniká tzv. hlavový tón. Děti zpívajícím v nižších polohách kmitají hlasivky v celém rozsahu a tím se namáhají. Při zpěvu pak zní tón nepřírozeně, nerezonuje a dítě na hlas tlačí. Zpěvem v nepřírozeně nízké poloze může dojít k poškození hlasivek.

4.4.5 DRŽENÍ TĚLA

Ke správnému tvoření pěveckého tónu patří správné držení těla a pěvecký postoj. Při zpěvu mohou děti sedět, stát, důležité je však mít kolem sebe dostatečný prostor. Chybné držení těla negativně ovlivňuje správné žeborně brániční dýchání, neboť je nahrazováno svrchním dechem. Při zpěvu ve stoje je postoj přirozený, ruce volně visí podél těla, hlava je držena zpříma, nesmí být zakloněná. „*Učitelka se musí před děti postavit vždy tak, aby děti nemusely zaklánět hlavu. Pokud natahují krk, aby učitelku viděly, vede to ke ztuhnutí a napětí jejich krčního svalstva a k nesprávné tvorbě tónu.*“⁵²(Lišková, 2006, s. 36).

⁵⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 30

⁵¹Tamtéž, s. 32

⁵² Tamtéž, s. 36

Při zpěvu ve stoje jsou záda narovnána, nohy mírně rozkročené. Pokud při zpěvu zvolíme pěvecký sed, sedíme na okraji židle, chodidla jsou celou svou plochou opřená o zem a jsou mírně předsunuta, kolena jsou od sebe na šíři ramen, záda jsou vzpřímená. Ruce leží volně v klíně. Pro malé děti je optimální klek na patách, který lze využít například při práci s dětmi na koberci. Pro správné držení těla jsou nutná roztažená kolena, díky tomu se zapojí svaly v podbřišku, které vzpřílí záda. Dojde také k uvolnění spodních žebber v oblasti žaludku a tím se otevře cesta dechu k bránici.⁵³

4.4.6 DÝCHÁNÍ

„*Dýchání je automatickou činností lidského organismu.*“⁵⁴(Lišková, 2006, s. 36) Při zpěvu je vedení dechu náročnější než při mluvení. Je ale důležité, aby vedení dechu bylo spontánní a přirozené. Na chybné vedení dechu u dětí upozorňujeme jen tehdy, když vidíme chyby, a to jen děti, u nichž jsou chyby patrné. Většina dětí dýchá správně, spontánně. Při chybném vedení dechu je vhodná spolupráce s logopedem.

„*Dech je základem správného tvoření tónu.*“⁵⁵(Lišková, 2006, s. 37). Při dechových cvičení je nutné uvolnění celého těla, proto jsou dechová cvičení zařazována k relaxaci. Dechová cvičení lze spojit s poslechem relaxační hudby. Jako příklad dechového cvičení lze uvést takové, kdy děti leží na zádech, mají pokrčené nohy a dýchají klidně. Nádech i výdech je vedený nosem. Správné dýchání si děti zkontrolují tím, že si položí ruce na břicho a sledují, jak se jim břicho nádechem zvedá a výdechem klesá. Při dechovém cvičení v sedě dbáme na to, aby děti při nádechu nosem nezvedaly ramena a vrchní část hrudníku zůstala v klidu.

Nádech musí být klidný, při nádechu jde o „prodýchnutí“ celého těla. To je možné pouze tehdy, když je celé tělo zcela uvolněné. Jako motivaci k procvičení nádechů a uvolnění celého těla můžeme použít příklad hlubokého nádechu v lese, přivonění si ke květinám či nasání vůně jídla z hrnce. K procvičení výdechu ústy můžeme zvolit bublifuk a snažit se vyfouknout největší bublinu, udržet ve vzduchu pírkou nebo si pofoukat bolavé koleno.

⁵³ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 78

⁵⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 36

⁵⁵ Tamtéž, s. 37

Cílem dechových cvičení je prodloužení výdechové fáze. Délka výdechu musí být úměrná možnostem dětí. K prodloužení výdechové fáze můžeme použít cvičení bzučení včel nebo syčet jako hadi. Dechová cvičení provádíme jen krátce, aby byla co nejvíce platná a aktivizující.⁵⁶

4.4.7 ARTIKULACE, VÝSLOVNOST

„Aby bylo dětem při zpěvu rozumět, věnujeme se v rámci vokálních činností i nácviku výslovnosti. Dobrá výslovnost přispívá nejen k lepší srozumitelnosti textu písně, ale pomáhá i hezcímu znění pěveckého hlasu dětí.“⁵⁷ (Lišková, 2006, s. 42).

Správná pěvecká výslovnost zkvalitňuje mluvní projev dětí. S nácvikem výslovnosti také souvisí uvolnění artikulačního aparátu. Procvičujeme uvolňování mimických a čelistních svalů kolem úst a mluvidel. Obličejové svalstvo uvolňujeme pomocí pantomimy, díky které děti předvádějí různé grimasy. Pro uvolnění mimického svalstva děti znázorňují například čerty, kdy hlavu mají v mírném předklonu, napodobují čertovské zvuky a vyplazují při tom jazyk. K procvičení napětí a uvolnění mluvidel poslouží cvičení, při kterém se střídá úsměv a zamračení, při úsměvu dochází k napětí rtů, při zamračení dojde k uvolnění. Pro procvičení uvolnění čelisti poslouží hra na žáby (předvádění žabího kvákání), či „odfrknutí koně“, děti napodobují, jak si odfrkne kůň.⁵⁸

⁵⁶ Tamtéž, s. 39

⁵⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 42

⁵⁸ Tamtéž

5 ZPĚVNÍKY MARIE KRUŽÍKOVÉ

5.1 MARIE KRUŽÍKOVÁ

Tato podkapitola se věnuje osobnosti Marie Kružíkové, která je současnou autorkou zpěvníků pro děti. Vytvořila jich celkem pět. Písničky začala psát po mnoha letech praxe učitelky mateřské školy jako součást každodenní přípravy pro činnosti ve školce. Marie Kružíková pracuje s dětmi celý život a hudbu považuje za nedílnou součást svého života, stejně jako hru na housle a zpěv. Pro psaní vlastních písní se rozhodla, protože chtěla dětem nabídnout takové texty, ve kterých by dostaly odpovědi na různé otázky, obsahovaly srozumitelné informace, a i morální ponaučení či příběh. Jejím cílem bylo, aby písně v dětech evokovaly potřebu pohybového vyjádření, a ovlivnily emoce a náladu dětí. To vše byly důvody, které vedly ke vzniku zpěvníků.

Postupem doby písní přibývalo, z některých se staly pohybové hry, z jiných pohádky. Marii Kružíkovou psaní písní bavilo. Když viděla, že u dětí mají písně úspěch, napadlo ji, že by její práci mohli využít i ostatní učitelé, proto své písně začala řadit do zpěvníků. Kolem roku 2000 byla oslovena nakladatelstvím a vydavatelstvím INFRA⁵⁹ a vznikl první zpěvník s názvem Písniček. Později byly vydány další zpěvníky, jako Písniček II., Písniček III., Zpíváme si celý rok, Zpívání pro hladová ouška a zatím poslední zpěvník s názvem Písničky pro tenké hlásky.⁶⁰

Tyto zpěvníky jsou určeny pro děti předškolního a mladšího školního věku. Písně mají jednoduchou a snadno zapamatovatelnou melodii i text. Najdeme zde písně o ročním období, lidových tradicích a zvycích, písně o nadpřirozených bytostech, událostech v životě dětí (narození sourozence, příchod do školky či rozloučení s předškoláky). Texty písní jsou většinou jednoduché, obsahují rýmy nebo citoslovce a slova snadno vyslovitelná, a to na rozdíl od některých lidových písní, kde se vyskytují zastaralá slova. Například v písni Ovčáci, čtveráci, si děti nedovedou představit, co je to vička, kterou jim vypásli. V tomto dětském věku neví, že se jedná o vikev setou a toto slovo zatím nepoužívají.

⁵⁹ INFRA je pedagogické vydavatelství a nakladatelství. Je akreditovanou institucí MŠMT, které poskytuje vzdělávání pedagogů a také metodické pomůcky pro učitele a školy.

⁶⁰ KRUŽÍKOVÁ, Marie. 2021, emailová komunikace.

Písně ze zpěvníků jsou oblíbené mezi dětmi i dospělými právě pro svoje texty i melodie. Zpěvníky se staly nedílnou součástí mé práce v mateřské škole a písně z nich zařazuji nejen já, ale i mé kolegyně v mateřské škole.

5.2 ZPĚVNÍKY

Písníček

Zpěvník Písníček obsahuje 52 písní a je rozdělen do tří kapitol. První kapitola nese název „Od léta do léta“ a najdeme zde písně s tématy ročních období a počasí. Tato kapitola obsahuje 20 písní, které jsou psány v tóninách C dur a F dur. Druhá kapitola je nazvána „Kamarádi zvířátka“ a obsahuje 14 písní se zvířecí tematikou. Najdeme zde písně o zvířatech, žijících v lese, ve vodě, v zoo i zvířatech domácích či mláďatech. Písně jsou opět psány v tóninách C dur a F dur. Poslední kapitola je nazvána „Zlobidla“. Najdeme zde písně o nadpřirozených bytostech, narozeninovou píseň, písně o tradicích, například píseň s názvem „Masopustní rej“, „Pomlázka“ nebo píseň „Mamince“ (píseň na Den matek), či píseň „Narozeniny“ nebo „Ukolébavka.“ V této kapitole je 18 písní v C dur a F dur tónině.⁶¹

Písníček II.

Druhý zpěvník Písníček II. není rozdělen do jednotlivých kapitol. Obsahuje 49 písní a jedno říkadlo. I v tomto zpěvníku najdeme písničky motivační, jako například první píseň „Pojď si hrát“ nebo písničky o počasí, o zvířatech, o tradicích, například písnička „Karneval“ či písnička „Rej čarodějnic“. Písničky jsou psány v 2/4, 3/4 a 4/4 taktu a v C dur a F dur tónině.⁶²

Písníček III. Zpíváme si celý rok

Třetí zpěvník patří mezi nejoblíbenější. Obsahuje 52 písní a je rozdělený do pěti kapitol. První kapitola s názvem „Z Přírody“ obsahuje 12 písní o lese, počasí, o ročních obdobích. Druhá kapitola s názvem „O Zvířátkách“ obsahuje 14 písní se zvířecí tematikou. Třetí kapitola je nazvána „O Lidech“ a obsahuje sedm písniček o rodině, lidském těle, o lidských vlastnostech. V této kapitole je píseň s názvem „S písničkou“, která patří mezi nejoblíbenější písně v naší mateřské škole. Čtvrtá

⁶¹ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písníček*. Stařeč: INFRA, 2011. ISBN 978-80-86666-35-8.

⁶² KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písníček II*. Stařeč: INFRA, 2010. ISBN 978-80-86666-33-4.

kapitola se jmenuje „Hrajeme si“. Obsahuje 12 písniček. Písňe v této kapitole jsou zaměřeny na nadpřirozené bytosti z pohádek, jako například „Princezna a drak“, „Obludy“, „Čertí hrátky“. Poslední kapitola s názvem „Sváteční“ obsahuje 7 písní s tematikou Vánoc, Dušiček, Velikonoc, Dne matek a prázdnin. Všechny písňe jsou psány v C dur nebo F dur tónině a v 4/4 a 3/4 taktu.⁶³

Zpívání pro hladová ouška

Předposlední zpěvník obsahuje 30 písniček, které nejsou rozdělené do kapitol. Tento zpěvník obsahuje 2 CD, na prvním jsou písňe s hudebním doprovodem a zpěvem a druhé CD tvoří pouze hudební doprovod. CD nazpívaly pěvecké sbory ZUŠ Třebíč Přípravný sbor Osmina a Dětský pěvecký sbor Resonance za přispění Spolku přátel pěveckého sboru Resonance Třebíč, pod vedením sbormistryně Mgr. Heleny Valové. Zpěvník Zpívání pro hladová ouška je doplněn ilustracemi dětí z MŠ Mahenova 3 v Jihlavě.

První písnička s názvem „Slzičky“ popisuje příchod nového dítěte do mateřské školy. Další písničky jsou s tematikou ročních období, Dušiček, Vánoc, lidových tradic, zvířat, Dne matek, Dne dětí, najdeme zde i píseň o vesmíru a nadpřirozených bytostech z pohádek. Písňe jsou psány v C dur a F dur, pouze jedna píseň je v D dur, konkrétně píseň „Letní den“. Písničky jsou převážně v 4/4, 3/4 a 2/4 taktu. Výjimku tvoří píseň „Předjaří“ v 6/8 taktu.⁶⁴

Písničky pro tenké hlásky

Zpěvník Písničky pro tenké hlásky je zatím posledním zpěvníkem Marie Kružíkové. Obsahuje CD s hudebním doprovodem Mgr. Heleny Valové. Tento zpěvník je rozdělen do dvou částí. První kapitola s názvem „Třídní písničky“ obsahuje 16 písní se zaměřením, na pojmenování tříd v MŠ, například „Broučkové“, „Včeličky“, „Kot'ata“, „Skřítci“. Na základě toho si třída může zvolit „hymnu“ svojí skupiny. Druhá kapitola s názvem „Písničky jen tak“ obsahuje 14 písní, například „Pastelky“, „Červené nosíky“, „Čertí nemehlo“, „Slůňata“, „Duha“. Písničky v první

⁶³ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček III*. Stařeč: INFRA, 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.

⁶⁴ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Zpívání pro hladová ouška: Marie Kružíková*. Stařeč: INFRA, [2017]. ISBN 978-80-86666-68-6.

kapitole jsou psány v C dur a F dur, 3/4 a 4/4 taktu, ve druhé kapitole jsou písně psány v C dur, F dur, D dur ve 2/4, 3/4, a 4/4 taktu.⁶⁵

Shrnutí

Z výše uvedených informací je zřejmé, že zpěvníky Marie Kružíkové jsou velmi dobře využitelné pro každodenní praxi v MŠ i při zvláštních příležitostech, a to především pro svoji snadno zapamatovatelnou melodii a text.

⁶⁵KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písničky pro tenké hlásky*. Stařeč: INFRA, 2019. ISBN 978-80-86666-79-2.

6 VYUŽITÍ ZPĚVNÍKŮ MARIE KRUŽÍKOVÉ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V této části práce představím vybrané písně ze zpěvníků MK, které jsem s dětmi v MŠ Ludvíka Očenáška v Dolní Bělé nacvičila. Vzhledem k epidemii COVID 19, kdy nebylo možno v mateřských školách realizovat besídky a vystoupení k různým příležitostem, oslavám či výročím, byly některé písně nacvičeny a natočeny na video. Mateřská škola v Dolní Bělé je trojtřídní, rozdělena dle věku dětí. Třídy v MŠ jsou homogenní. Moji třídu v MŠ tvoří věková skupina dětí 4 až 5letých. Písně jsou doprovázeny hrou na klavír.

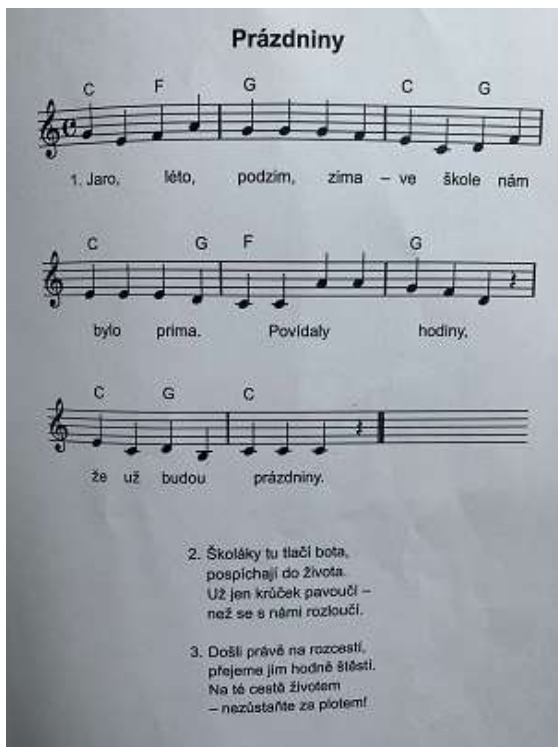
V mateřské škole využívám nejen zpěvníky Marie Kružikové, ale také zpěvníky jiných autorů, například Zpěvníček pro nejmenší od E. Hradeckého (píseň „To je on“), zpěvník Maličká su od J. Stojana nebo Do-re-mi 1 od M. Liškové. Při výběru písní kombinuji lidové písně s písněmi umělými a snažím se dbát na vhodný výběr písní pro předškolní věk z hlediska obsahového i hudebního. Písně transponuji do vhodných tónin pro danou věkovou skupinu. Nutno však zmínit, že ačkoliv děti lidové písně znají, většinou nerozumí jejich textu. V lidových písních se objevují zastaralá slova, která se v současné době používají zřídka nebo vůbec. Proto u lidových písní dbám na vysvětlení významu slov.

Jednotlivé písně byly vybírány podle ročních období a použity jako písně k vystoupením. Píseň „S písničkou“ a „Nepořádný krokodýl“ jsou využívány jako písně motivační.

6.1 PÍSEŇ „PRAZDNINY“

Tato píseň je poslední písní ze zpěvníku MK Písníček III. Zpíváme si celý rok. Píseň je psána v tónině C dur v 4/4 taktu a obsahuje 3 sloky.

Prázdniny

1. Jaro, léto, podzim, zima - ve škole nám bylo prima. Povídalý hodiny, že už budou prázdniny.

2. Školáky tu tlačí bota, pospíchají do života. Už jen krůček pavoučí - než se s námi rozloučí.

3. Došli právě na rozcestí, přejeťna jim hodně štěstí. Na té cestě životem - nezůstaťte za plotem!

Obrázek č. 1 (fotokopie ze zpěvníku *Písniček III.*)⁶⁶

Píseň Prázdniny byla nacvičena a zpívána v loňském školním roce při akci mateřské školy Rozloučení s předškoláky. Prázdniny zpívaly děti od 3 do 7 let. Nácvik této písně trval cca 2 měsíce, kdy jsem píseň s dětmi nacvičovala každý den. Tato píseň se stala velmi oblíbenou, děti si ji zpívají i nadále. Vzhledem k věkové kategorii a rozsahu dětí by bylo možné píseň transponovat do Cis dur. V této písni je potřeba více se zaměřit na vysvětlení významu slov, jelikož sloky v písni obsahují metaforická vyjádření, kterým nemusí všechny děti rozumět.

⁶⁶ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček III.* Stařeč: Infra, 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.

6.2 „PŘEDŠKOLÁCI“

Píseň „Předškoláci“ ze zpěvníku *Písniček III.* Zpíváme si celý rok je psána v 3/4 taktu v tónině C-dur. Obsahuje jednu sloku a lze ji vzhledem k rozsahu 4 až 5letých dětí transponovat do Cis dur.

Obrázek č. 2 (fotokopie ze zpěvníku *Písniček III.*)⁶⁷

Píseň *Předškoláci* bude zpívána 30. června na akci mateřské školy *Rozloučení s předškoláky*. I přesto, že je píseň stále v nácviku a je potřeba ji trénovat, děti se jí učí rády a věřím, že se nácvik podaří a opět zpěv této písně úspěšně předvedeme.

Píseň „Prázdniny“ a „Předškoláci“ jsou písně k integrovanému tematickému bloku „Na louce kvetou kopretiny, těšíme se na prázdniny.“

6.3 „HOUBY“

Píseň „Houby“ nalezneme v prvním zpěvníku Marie Kružíkové *Písniček*. Tato píseň je mezi dětmi velmi oblíbená a velice rychle se jí naučily. Obsahuje dvě

⁶⁷ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček III.* Stařeč: Infra, 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.

sloky, je psána v tónině C dur v 3/4 taktu. Neobsahuje dětem neznámá slova, proto její naučení nečiní dětem problém. Tato píseň byla doprovázena tancem mazurkou a stala se součástí podzimního integrovaného tematického bloku „Pole už jsou dávno holá, koukej, dráček na nás volá“.

HOUBY (máurka)

1. Há-da - ly se hou-by, há - da -ly se v le - se,
kte-rou z nich si hou-bař v ko - ší -ku od - ne - se.

MEZIHRA (DOHRA)

2. A už kráčí v mechu
houbař kudmatý,
nevzal ani jednu --
byly jedovatý.

Obrázek č. 3(fotokopie ze zpěvníku Písniček)⁶⁸

6.4 „PRO JEŽÍŠKA“

Tato píseň byla zařazena do integrovaného tematického bloku „Vánoční čas, už je tu zas, dárečky dostane každý z nás.“

Píseň „Pro Ježíška“ pochází také ze třetího zpěvníku Marie Kružíkové Písniček III. Zpíváme si celý rok, napsána v tónině C dur, 3/4 taktu. Obsahuje 4 sloky.

⁶⁸ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček*. Stařeč: INFRA, c2011. ISBN 978-86666-35-8.

Pro Ježíška

The image shows a musical score for the song "Pro Ježíška" (For Jesus). It consists of three staves of music in G major (one sharp) and 3/4 time. The chords are C, Am, F, and G. The lyrics are handwritten in blue ink. The first staff has the lyrics: "1. Padá tíše, padá dítouho, padá celou noc, z vánočního nebe září na tisíce hvězd, Ježíškově do kolébky dáme sladký sen". The second staff has: "vložka sněhová už se neschová, jedna malému, narozenému, ta nás bude vést, oh de nám ho vrátet zpátky s". The third staff has: "napadlo jich moc, ta nás bude vést, každým jede rem". Below the staves are four numbered verses of the song.

1. Padá tíše, padá dítouho, padá celou noc,
z vánočního nebe září na tisíce hvězd
Ježíškově do kolébky dáme sladký sen

vložka sněhová už se neschová,
jedna malému, narozenému, ta nás bude vést
oh de nám ho vrátet zpátky s

napadlo jich moc,
ta nás bude vést
každým jede rem.

2. Z vánočního nebe září na tisíce hvězd,
jedna malému, narozenému, ta nás bude vést.

3. A my došli, branou prošli, došli jsme až sem,
lidé klekají, písně zpívají – že je slavný den.

4. Ježíškovi do kolébky dáme sladký sen,
bude nám ho vrátet zpátky s každým večerem.

Obrázek č. 4 (fotokopie ze zpěvníku *Pisniček III.*)⁶⁹

Ačkoliv tato píseň obsahuje 4 sloky, byly nacvičeny sloky pouze tři, první, druhá a poslední sloka. Tuto píseň jsem vzhledem k jejímu širokému rozsahu ponechala v původní tónině. Píseň byla nazpívána a natočena na video jako vánoční přání, které nahradilo vánoční besídku, jež se kvůli epidemii COVID 19 neuskutečnila. Setkali jsme se s pozitivními ohlasy od rodičů i vedení školy. Zmiňované video je vyvěšené na webových stránkách ZŠ a MŠ Ludvíka Očenáška Dolní Bělá.

6.5 „SLUNÍČKO“

Píseň „Sluníčko“ najdeme ve druhém zpěvníku MK *Pisniček II.* Tato píseň je napsána v F-dur v 3/4 taktu a obsahuje dvě sloky.

⁶⁹ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Pisniček III.* Stařeč: Infra, 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.

SLUNÍČKO

1. Rá - no tuk - nul nám na ok - no ptá - ček,
dob - rý den slu - ni - čko při - šlo nám přát,
Slun - ce pu - tu - je, v tom je ten há - ček,
ne - mú - že na mís - tě stát.

2. Slunce řekne nám, kdy máme vstávat,
kdy je čas k obědu a kdy jít spát.
Umní teplo a světlo nám dávat;
sluníčko každý má rád.

Obrázek č. 5 (fotokopie ze zpěvníku Písniček II.)⁷⁰

Píseň „Sluníčko“ nám s blízcím se jarem sloužila k „přivolání sluníčka.“ Zařadila jsem tuto píseň k tematickému bloku „Přišlo jaro kytičko, venku hřeje sluníčko.“ Tato píseň byla doprovázená pohybem, který bude popsán a vysvětlen v doplňujících aktivitách.

6.6 „POMLÁZKA“

Píseň „Pomlázka“ je součástí prvního zpěvníku Marie Kružíkové Písniček. Je psána v C dur v 4/4 taktu a obsahuje jednu sloku. Píseň jsem zařadila jako hlavní píseň integrovaného tematického bloku „Kropenatá slepičko, snes mi jedno vajíčko, já ti poděkuju, vajíčko si vymaluju.“ Děti se ji velmi rychle naučily a využily ji během velikonoční koledy.

POMLÁZKA

Já jsem při - šel na ko - le - du pro va - ji - čka,
Pro - sím, dej - te as - poň jed - no do ko - ší - čka,
U - plet jsem si na po - mlá - zku ně - co z prou - ti,
to mám na la - ko - mý hol - ky, ať se krou - lí.

Obrázek č. 6 (fotokopie ze zpěvníku Písniček)⁷¹

⁷⁰ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček II.* Stařeč: INFRA, 2010. ISBN 978-80-86666-33-4.

⁷¹ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček.* Stařeč: INFRA, c2011. ISBN 978-80-86666-35-8.

6.7 „MAMINCE“

Píseň „Mamince“ z prvního zpěvníku *Písníček* je napsána v tónině F-dur, 3/4 taktu a obsahuje 3 sloky. Je určena pro maminky ke Dni matek.

MAMINCE

1. Mám rá-da svo-ji ma-mín-ku, má ná - ruč - ja - ko
 pe - řin - ku, kdo se v ní jed - nou scho - vá -
 scho - vá se příš - té zno - va.

2. Stejně si vybral táťínek
 nejhezčí ze všech maminek,
 já bych jí dal cokoli,
 jen ať jí nic nebolí.

3. Pro všechny mamky na zemi
 – a je jich hodně, věřte mi –
 písničku zazpíváme
 a pozdrav posíláme.

Obrázek č. 7 (fotokopie ze zpěvníku *Písníček*)⁷²

„Mamince“ byla nacvičována jako píseň k integrovanému tematickému bloku „Každý má svou maminku rád, k svátku chtěl by jí dnes přát“. Děti ji přednesly na besídce mateřské školy a také na žádost sousední obce ke Dni matek. Děti sklídily velký úspěch.

⁷² KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písníček*. Stařeč: INFRA, c2011. ISBN 978-80-86666-35-8.

6.8 MOTIVAČNÍ PÍSNĚ

„S Písničkou“

Píseň „S Písničkou“ pochází taktéž ze třetího zpěvníku Písniček III. Zpíváme si celý rok. Obsahuje dvě sloky, je psána v tónině C dur, v 4/4 taktu. Opět jsem píseň transponovala do Cis dur.

Obrázek č. 8 (fotokopie ze zpěvníku

Písniček III.)⁷³

Píseň „S Písničkou“ se stala naší třídní „hymnou“. Zpíváme ji každý den jako motivaci k řízené činnosti a doprovázíme ji pohybem.

„Nepořádný krokodýl“

Píseň „Nepořádný krokodýl“ ze zpěvníku Písničky pro tenké hlásky je psána v tónině F dur, ve 4/4 taktu a obsahuje dvě sloky. Text písně není pro děti složitý, připojují se zpěvem během hudební produkce i hře písně na klavír.

Zpěvník Zpívání pro hladová ouška obsahuje hudební CD a nahrávku této písně využíváme jako tzv. “uklízecí píseň”. Ve chvíli, kdy se ozve tato píseň, je to pro děti znamení k uklidu a přípravě na další činnost v MŠ.

⁷³ KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček III*. Stařeč: INFRA, 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.

NEPOŘÁDNÝ KROKODÝL ▶ 28

♩ = 108

F G C

1. Kro-ko-dý-le, kro-ko-dý-le, kde jsi za-se ne-chal brý-le?
 2. V trou-bě se ti pe-če mýd-lo, do po-no-žek dá-váš jíd-lo,

C F

Pis-men-ka ti u-tek-la, vu-da z va-ny pře-tek-la,
 v pos-te-ří jsou hram-bo-ry, ve spi-ží zas při-bo-ry.

C F B C

V kou-tě ví-sí pá-vu-čí-na - u-klí-zej ty ků-že lí-náí
 Dá-věj vě-čí na své mís-to, zt je ta-dy hez-ky čis-to.

F C B C E

V hot-ní-lou máš ná-do-bí - v ná-do-bí se ne-cho-dí.
 Po-mů-žem ti, to se ví, za-chví-li jsme ho-to - ví!

Obrázek č. 9 (fotokopie ze zpěvníku *Zpívání pro hladová ouška*)⁷⁴

Výše uvedené písně jsou neoblíbenější u dětí z mé třídy. Zpěv písní s klavírním a pohybovým doprovodem zařazuji téměř každý den na přání dětí. Víím, že ne každý rodič ovládá hru na nějaký hudební nástroj, proto je důležité, aby rodiče svoje děti ve zpěvu podporovali a nechali si kupříkladu doma od dětí ukázat, jakou novou píseň se v mateřské škole naučily.

V následujících kapitolách popisují další aktivity, které lze s písněmi realizovat, kupříkladu dechová, fonační či hlasová cvičení apod.

⁷⁴KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Zpívání pro hladová ouška: Marie Kružiková*. Stařeč: INFRA, [2017]. ISBN 978-80-86666-68-6.

7 AKTIVITY K VYBRANÝM PÍSNÍM

V následující kapitole budou popsány některé aktivity, které lze použít k vybraným písním „Sluníčko“ a „Pomlázka“.

Činnosti k písni „Sluníčko“

Tato píseň byla zařazena do integrovaného tematického bloku „Přišlo jaro kytičko, venku hřeje sluníčko.“

Věková skupina: 4 až 5 let

Motivace: „Děti, podívejte se, co na nás z mraků vykukuje? Ano, sluníčko. Znáte nějakou písničku o sluníčku? Já znám také jednu a zahrají vám ji na klavír, poslouchejte (hraji a zpívám píseň „Sluníčko“ od MK). O čem se v písničce zpívá? O sluníčku a ptáčkovi, který nám říká, že k nám přišlo sluníčko. Než se písničku naučíme, připravila jsem si pro vás jednoduchá cvičení, kde si procvičíme dýchání, jazýček a trochu si zacvičíme. Tak jdeme na to!“

1) Dechové cvičení

Pomůcky: papírové lístky

Motivace: „Děti, představte si, že jsme venku na procházce a svítí sluníčko. Najednou se zvedne silný vítr. Zkuste foukat silně jako on.“

Popis činnosti: Dětem dáme do dlaní papírové lístky. Děti provedou hluboký nádech nosem a dlouhý výdech ústy. Dbáme na to, aby při nádechu nedocházelo ke zvedání ramen.

Cíl: Nácvik a procvičení plynulého nádechu a výdechu

„Teď velký vítr ustává a fouká pouze jemný vánek“

Popis činnosti: Děti provedou hluboký nádech nosem a pomalu vyfukují všechen nadechnutý vzduch ústy do úplného výdechu.

Cíl: Procvičení prodlouženého výdechu

Hodnocení: Děti velmi bavilo foukání do papírových lístků a změna síly výdechu. Je potřeba dbát na to, aby děti při nádechu nezvedaly ramena.

2) Fonační cvičení

Motivace: „Když venku svítí sluníčko, vylézají se ohřát broučci, na nebi létají ptáčci, na kytičky létají včelky a u babičky na dvorku se na sluníčku vyhřívá kočka. Všechno venku pípá a bzučí. Pojd'me to zkusit taky!“

Popis činnosti: Děti napodobují zvuky zvířat. Včelky: „bzzz“, ptáčci: „pí pí pí“, hadi: „ssss“, kočka: „mňau, mňau“. Toto cvičení několikrát opakujeme.

Cíl: Procvičení mluvidel a jazyka

Hodnocení: Fonační cvičení děti bavilo. Vymýšlely si různá zvířata a napodobovaly jejich zvuky.

3) Hlasové cvičení

Motivace: „V písničce Sluníčko se zpívá o ptáčkovi. My si na ptáčky taky zahrajeme.“

Popis činnosti: Děti „pípají“ podle nálady, jako veselý ptáček, rozzlobený ptáček, malý ptáček (potichu), starý ptáček, smutný ptáček.

Cíl: Procvičení výrazových možností hlasu, procvičení mimického svalstva

Hodnocení: Během této činnosti je potřeba děti neustále motivovat, aby nedocházelo k poklesu zájmu o činnost.

4) Sluchové vnímání

Motivace: „Děti, neviděly jste tady ptáčka? On mi uletěl a teď se někde schovává. Poslouchejte, jestli ho někde neuslyšíte.“

Popis činnosti: Děti sedí v kroužku na patách schoulené do klubíčka. Učitelka zaťuká jako ptáček z písničky. Úkolem dětí je lokalizovat ťukání podle sluchu. Učitelka místo mění.

Cíl: Procvičení sluchového vnímání, soustředění se během činnosti

Hodnocení: Děti činnost bavila, je potřeba děti neustále motivovat během činnosti a dbát na to, aby děti zůstaly schoulené v klubíčku a zapojily během činnosti pouze sluch.

5) Pohybové vyjádření písně

Motivace: „Děti, tancujete rády? Já moc! Co kdybychom se k té nové písničce naučili i jednoduchý taneček? Ano? Tak jdeme na to!“

Popis činnosti: Děti stojí v kroužku, učitelka předvádí jednoduché pohyby na text zpívané písně, které děti opakují.

Ráno (*velký kruh oběma rukama*) **ťuknul** (*zaťukáme do dlaně*) **nám na okno** **ptáček** (*prsty na ramena, uděláme ptáčka*), **dobry den sluníčko** (*máváme*) **přišlo nám přát** (*podáme si navzájem ruce*). **Slunce putuje** (*rozpažené ruce, pohupování do stran*) **v tom je ten háček, nemůže** (*ukazujeme hlavou ne, ne, ne*) **na místě stát.**

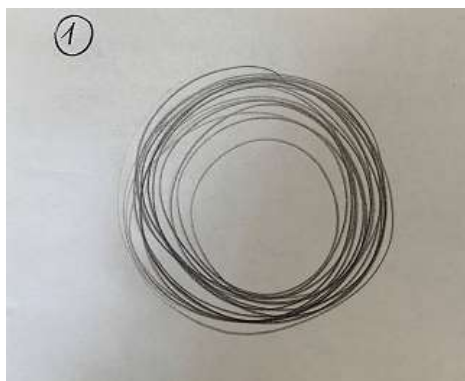
Cíl aktivity: Sladit zpěv s pohybem, zopakovat jednoduchý pohyb dle vzoru

Hodnocení: Děti se velmi rychle naučily pohyb k písni. Dokázaly sladit zpěv s pohybem za doprovodu klavíru.

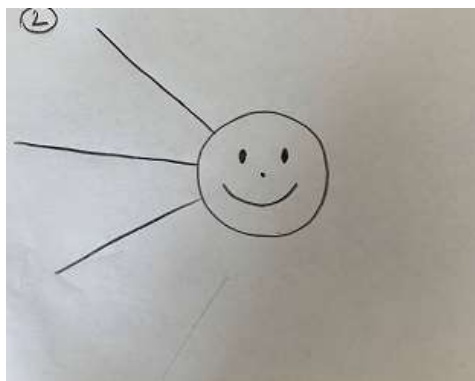
6) Grafomotorické cvičení

Motivace: „Procvičily jste si tělo i jazýčky, teď jsou na řadě ručičky.“

Popis činnosti: Uvolňovací cviky ruky krouživým pohybem a následné dokreslení paprsků sluníčka.

Obrázek č. 10 (Zdroj: vlastní)

Obrázek č. 11 (Zdroj: vlastní)

Cíl: Procvičení jemné motoriky, správné držení tužky, soustředit se na činnost

7) Sluníčko z přírodnin

Při pobytu venku jsem navrhla dětem, že by mohly sluníčko vytvořit. Děti se úkolu bez váhání ujaly. Dokázaly se mezi sebou domluvit a spolupracovat.

Cíl: Spolupráce dětí, využití přírodního materiálu, rozvoj fantazie a tvořivosti

Hodnocení: Tato činnost děti bavila. Bez dlouhého přemýšlení vytvořily skupinky, ve kterých se mezi sebou domlouvaly a vytvořily krásná slunce z přírodních materiálů. Během tvorby si některé děti ve skupinách zpívaly píseň „Sluníčko“. Měla jsem z této odezvy velkou radost.

Obrázek č. 12 (Zdroj: vlastní)

Obrázek č. 13 (Zdroj: vlastní)

Činnosti k písni „Pomlázka“

V rámci komunitního kruhu si děti zopakovaly již známé velikonoční koledy a při té příležitosti byly seznámeny s písni „Pomlázka“, na které bylo procvičeno rytmické cítění dětí.

1) Rytmizace písně

Pomůcky: Ozvučná dřívka

Popis aktivity: Dětem rozdáme ozvučná dřívka. Ostatní budou rytmus písně vytleskávat, poté se vymění. Zpíváme píseň bez doprovodu klavíru a tleskáme na první dobu. Obměnu rytmy můžeme vytvořit hrou na tělo. Děti sedí v kroužku na židli, mají ruce na kolenou. Na první a druhou dobu dupneme a na třetí a čtvrtou dobu tleskneme do nohou. Začneme nejprve pomalým tempem, poté tempo zrychlujeme. Tempo rytmu obměňujeme.

Cíl: Procvičit rytmy dle vzoru

Hodnocení: Hra na tělo děti velmi baví, konkrétně změna tempa měla velký úspěch. Hudební nástroje z Orffova instrumentáře děti také velmi baví, všechny si chtěly hudební nástroje vyzkoušet. Tuto činnost jsme na přání dětí několikrát zopakovali.

V následujícím integrovaném tematickém bloku „Velikonoční zážitky“ děti sdělovaly, že danou píseň využily v průběhu velikonočních svátků a vlastní zážitky vyjádřily formou kresby.

2) Kresba velikonoční koledy

Motivace: „Děti, my si dnes nakreslíme, jak jste šly o Velikonocích na „pomlázku.“

Pomůcky pro kresbu: čtvrtka, pastelky

Obrázek č. 14 a 15 (Zdroj: vlastní)

3) Rytmizace slov

Motivace: „Teď si ukážeme velikonoční předměty. Vyzkoušíme, zda je všechny znáte.“

Pomůcky: Pomlázka, řehtačka, kraslice, pentle, košík, beránek (forma), kuřátka (dekorace)

Popis činnosti: Děti jmenují dané předměty, poté je rozkládají na slabiky. Následně slova dle slabik vytleskají a určí počet slabik.

Cíl: Rytmizace slov

Hodnocení: Většinou dětí nečinilo problém roztleskání slov na slabiky a určení jejich počtu, některým dětem bylo potřeba dopomoci.

4) Sluchové hádanky

Motivace: „Podle zřaku velikonoční předměty znáte. Vyzkoušíme si, zda je poznáte i podle zvuku, který vydávají.“

Pomůcky: Masky na oči

Popis činnosti: Děti sedí v kruhu na patkách. Na oči si každé dítě nasadí připravenou masku, aby nevidělo. Učitelka vybírá jednotlivé předměty a vydává jimi zvuk. Úkolem dětí je určit o jaký předmět se jedná.

Cíl: Sluchové rozlišování

5) Motorika mluvidel

Motivace: „Aby písnička dobře zněla, je potřeba procvičit správné dýchání. Jazyk a ústa.“

Popis činnosti: Učitelka s dětmi procvičí správné dýchání, dbá na to, aby při nádechu nedocházelo ke zvedání ramen. Poté jednotlivým cvičením procvičí motoriku mluvidel a jazyka.

Cíl: Procvičit motoriku mluvidel

6) Hudebně pohybová hra „Velikonoční sochy“

Pomůcky: Barevné pentle

Popis činnosti: Učitelka bubnuje na buben nebo hraje na klavír. Děti se pohybují v rytmu znějící hudby s pentlemi v ruce. Když hudba přestane znít, děti se přestanou hýbat a napodobí sochu. Do pohybu se dají v momentě, když učitelka začne znovu hrát na klavír nebo bubnovat na buben. Obměňujeme tempo hrané hudby a střídáme druhy pohybů. Cílem této činnosti je reakce na změnu tempa hudby.

Hodnocení: Tato činnost je na přání dětí často zařazována. Děti velmi dobře reagují na změnu tempa melodie, střídají různé pohyby dle tempa melodie a dodržují domluvená pravidla.

ZÁVĚR

Cílem předkládané bakalářské práce bylo seznámení se zpěvníky Marie Kružíkové a jejich využití v mateřské škole.

Práci jsem rozdělila na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsem téma bakalářské práce zasadila do historického kontextu vývoje hudební výchovy a zpěvníků. Dále jsem se zaměřila na hudební činnosti, jejich rozdělení a popis dle RVP PV, na pěvecké dovednosti a s tím související poznatky o tvorbě hlasu, dětském hlasu, výběru písňového materiálu, kritériích pro výběr zpěvníků pro předškolní věk, nácviku písně, držení těla, artikulaci a dalších. Teoretická část práce mi poskytla důležitou oporu k praktické části, k realizaci nácviku písní a dalších aktivit s dětmi v mateřské škole.

V praktické části jsem se věnovala osobnosti Marie Kružíkové a její tvorbě. Zaměřila jsem se na konkrétní využití jejích písní v MŠ, a to nejen na nácvik jednotlivých písní, ale i na jejich zařazení do tematických integrovaných bloků. V praxi jsem si ověřila, že tvorbu M. Kružíkové lze s úspěchem využít při činnostech rozvíjejících artikulaci, sluchové vnímání, správné dýchání, rytmizaci roztleskáním slov na slabiky, dále při hře na tělo nebo s použitím ozvučných dřívěk.

Při realizaci všech činností jsem dbala na to, aby činnosti byly různorodé. Vhodně jsem děti motivovala jak na počátku, tak v průběhu aktivit. Děti se zapojovaly s nadšením, zájem nepolevoval ani v průběhu. Děti hodnotily společnou práci pozitivně, a to zejména tím, že o danou aktivitu projevovaly zájem opakovaně.

Zpěvníky Marie Kružíkové lze rozhodně doporučit pro práci s dětmi předškolního věku. Doufám, že předkládaná práce přispěje k tomu, že se zpěvníky M. Kružíkové dostanou do širšího povědomí pedagogů mateřských škol, kteří v nich najdou nejen inspiraci, ale i další možnosti, jak v dětech vytvářet pozitivní vztah k hudbě.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá zpěvníky Marie Kružíkové a jejich využitím v mateřské škole. Hlavním cílem práce je představení zpěvníků, popis vybraných písní s možným využitím a přiřazení dalších činností k písním. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývám historií hudební výchovy a dalším zpěvníkům pro předškolní věk, popisují hudební činnosti, které uvádím i v rámci RVP PV. Dále se zaměřuji na pěvecké činnosti a s tím související další podkapitoly, jako je tvorba hlasu, dětský hlas, zpěv, výběr písňového materiálu, kritéria pro výběr zpěvníku předškolního věku, nácvik písňe a s tím související témata jako dýchání, držení těla a artikulace. Poslední kapitola je zaměřena na Marii Kružíkovou a její zpěvníky. V praktické části popisují vybrané písně a uvádím jejich využití v mateřské škole. Poslední kapitola praktické části je věnována činnostem k písni „Sluníčko“ a „Pomlázka“. Uvedené činnosti byly zrealizovány v mateřské škole.

The bachelor thesis is focused on the songbooks of Marie Kružíková and their use in preschool education. The main aim of the thesis is to introduce the songbooks, describe some of the songs with further use and match them with some extra activities.

The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part focuses on the history of music education and other songbooks for preschool age. Next, I describe the music activities I mention in RVP PV. After that, I focus on the singing activities and related chapters such as voice sound and its mechanism, kid's voice, singing, song materials selection, criteria for the preschool songbook selection, the song practicing and its problems of breathing, body posture, and articulation. The last chapter is dedicated to Marie Kružíková and her songbooks.

In the practical part, I describe selected songs and their use in preschool education. The last chapter of this part is focused on the songs „Sluníčko“ and „Pomlázka“. All the activities of the practical part were realized in kindergarten in Dolní Bělá.

SEZNAM LITERATURY

AUSBERGEROVÁ, Nikola. *Zpěvní projev dítěte a jeho rozvoj v předškolním věku*. Plzeň, 2022. bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta pedagogická.

DIKÁNOVÁ, Marcela. HAVLÍČEK, Ilja. PAZDÍREK, Dušan. *Dětský zpěvník*. Praha: Editio Supraphon, 1971.

ERBEN, Karel, Jaromír. *Prostonárodní české písně a říkadla*. Praha: 1864.

HNOJSKÁ, Jana. *Rozvoj řečových a pěveckých dovedností v MŠ na základě hudební pohádky*. Praha, 2013. Diplomová práce. UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, Fakulta pedagogická.

HRADECKÝ, Emil. *Zpěvníček pro nejmenší*. Praha: Editio Supraphon, 1990.

HUBACZOVÁ, Zuzana. *Hudební činnosti s dvouletými a tříletými dětmi a jejich začlenění do programu výchovné práce v MŠ Týmákov*. Plzeň, 2020. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy a kultury.

HURNÍK, Ilja. *Sláva, jsi umělec!* Praha: Panton 1986.

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.

JURKOVIČ, Pavel. KORBEL, Václav. *Nové informatorium (školy mateřské)*. Brno: Moravské hudební nakladatelství, 1992.

KLIČKOVÁ, Marlen. *Využití instrumentálních činností s jednoduše ovladatelnými nástroji u dětí předškolního věku*. Plzeň, 2021. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy a kultury.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Státní nakladatelství, 1964.

KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček*. Sařeč: INFRA, 2011. ISBN 978-80-86666-35-8.

KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček II*. Stařeč: INFRA, 2010. ISBN 978-80-86666-33-4.

KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček III*. *Zpíváme si celý rok*. Stařeč: INFRA, 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.

- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Zpívání pro hladová ouška*. Stařeč: INFRA, 2017. ISBN 978-80-86666-68-6.
- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písničky pro tenké hlásky*. Stařeč: INFRA, 2019. ISBN 978-80-86666-79-2.
- KUBECOVÁ, Markéta. PEHELOVÁ, Marcela. SLAVÍKOVÁ, Marie. RŮŽIČKOVÁ, Veronika. VÁŇOVÁ, Hana. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-322-2.
- LIŠKOVÁ, Marie. *DO-RE-MI 1*. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, a. s., 2015. ISBN 978-80-7235-554-9.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 978-80-87553-65-7.
- NAJMANOVÁ, Monika. *Specifika výuky hry na zobcovou flétnu v MŠ*. České Budějovice, 2015. Bakalářská práce (Bc.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta pedagogická, Katedra pedagogiky a psychologie.
- PALKOSKOVÁ, Alena. *Hudební činnosti v Mateřské škole Dobřany-Stromořadí (zaměřeno na třídu Rybičky)*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy a kultury.
- PEŠKOVÁ, Jana. *Sborový zpěv dětí předškolního věku*. Praha, 2015. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Fakulta pedagogická, Katedra primární pedagogiky.
- PIORECKÁ, Kateřina. *K možností začlenění HV do programu výchovné práce v mateřské škole*. Plzeň, 2020. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy a kultury.
- PLICKA, Karel a František VOLF. *U maminky: špalíček českých říkadel a pohádek*. Vydání v Euromedii druhé. Ilustroval Josef LADA. Praha: Euromedia Group, 2020. Pikola (Euromedia). ISBN 978-80-242-7060-9.
- SEDLÁK, František. VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.
- SEHNOUTKOVÁ, Markéta. *Pěvecké činnosti, hlasový a intonační výcvik v hodinách hudební výchovy na 1. stupni základní školy*. Liberec, 2014. Diplomová

práce. Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Katedra primárního vzdělávání.

SLAVÍČKOVÁ, Jana. *Hudebně pohybová výchova u žáků na prvním stupni základní školy logopedické*. Brno, 2015. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra speciální pedagogiky.

STOJAN, Jaroslav. *Maličká su 1*. Přerov: JASTO, 1996. ISBN 80-901932-5-0.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.

ZEZULA, Jiří. JANOVSÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1987.

ZEZULA, Jiří. STRNADOVÁ, Karla. *Hudební výchova v mateřské škole (dílní metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy)*. Praha: Naše vojsko, n. p., 1988.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Odborný článek: *Proměna hudební výchovy v RVP PV*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/468/PROMENA-HUDEBNI-VYCHOVY-V-RVP-PV.html>

Odborný článek: *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH>

RVP PV leden 2018. pdf, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013[cit. 03.02.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/45304/>

SETTARI, Olga. *Jan Amos Komenský a hudební výchova*. Pedagogika, Časopis pro pedagogické vědy, ročník XLI, 1991, č. 5-6. s. 624. Dostupné z : file:///C:/Users/tezsk/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Pedag_1991_5-6_13_Jan_623_631.pdf

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1	33
Obrázek č. 2	34
Obrázek č. 3	35
Obrázek č. 4	36
Obrázek č. 5	37
Obrázek č. 6	37
Obrázek č. 7	38
Obrázek č. 8	39
Obrázek č. 9	40
Obrázek č. 10	43
Obrázek č. 11	43
Obrázek č. 12	43
Obrázek č. 13	44
Obrázek č. 14	45
Obrázek č. 15	45